
COVID-19 PANDEMİSİNİN EKONOMİK, TOPLUMSAL VE SİYASAL ETKİLERİ

Editörler

Prof. Dr., Dilek Demirbaş

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul Türkiye

Prof. Dr., Veysel Bozkurt

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul Türkiye

Prof. Dr., Sayım Yorğün

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul Türkiye

Danışma Kurulu

Prof. Dr., İsmail Kızılırmak

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul Türkiye

Prof. Dr., Muhittin Kaplan

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul Türkiye

Doç. Dr., Nurtaç Yıldırım

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul Türkiye

Doç. Dr., Hakan Bektaş

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul Türkiye

2020

Yayıncı,
İstanbul Üniversitesi Yayınevi,
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü,
34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul - Türkiye

<https://iupress.istanbul.edu.tr>

COVID-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri
Dilek Demirbaş, Veysel Bozkurt ve Sayım Yorğun

ISBN: 978-605-07-0734-2
E-ISBN: 978-605-07-0729-8

DOI: 10.26650/B/SS46.2020.005

İstanbul Üniversitesi Yayın No: 5264
İktisat Fakültesi Yayın No: 657

Online Yayın Tarihi Temmuz, 2020

Bu çalışmaya atıfta bulunurken, referansa DOI numarasının dahil edilmesi önerilir.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı altında online olarak yayındadır.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Kitabın telif hakkı bulunmaktadır. Online olarak yayınlanan Creative Commons versiyonu haricinde, yasal istisnalar ve geçerli lisans sözleşmelerinin koşulları dikkate alınmalıdır.

Baskı
İlbey Matbaa Kağıt Reklam Org. Müc. San. Tic. Ltd. Şti.
2. Matbaacılar Sitesi 3NB 3 Topkapı / Zeytinburnu, İstanbul - Türkiye
www.ilbeymatbaa.com.tr
Sertifika No: 17845

İlk baskı, 2020

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	
Sayım Yorğun	V

GİRİŞ	
Dilek DEMİRBAŞ, Veysel BOZKURT.....	VII

Salgınlarmn Tarihi

SALGINLARIN İKTİSAT TARİHİ	
Ömer KARAOĞLU.....	1

Ekonomik Etkileri

COVID-19 PANDEMİSİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	
Çiğdem Börke TUNALI.....	25

COVID-19 KÜRESEL SALGINI VE MALİYE POLİTİKALARININ ETKİNLİĞİ	
Murat USTAOĞLU.....	35

BLOKZİNCİR VE COVID-19 KÜRESEL SALGIN İLİŞKİSİ	
Dilek DEMİRBAŞ, Ahmet İNCEKARA.....	53

PANDEMİNİN KÜRESEL TEDARİK ZİNCİRLERİNİN İŞLEYİŞİNE ETKİSİ VE MUHTEMEL SONUÇLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	
Ferda KARAGÖZ.....	69

COVID-19 PANDEMİSİNİN TURİZM ENDÜSTRİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	
Gürel ÇETİN, Sevinç GÖKTEPE.....	87

Toplumsal Etkileri

COVID-19 SALGINI'NIN SOSYAL POLİTİKALARA ETKİLERİ	
Sayım YORĞUN.....	99

PANDEMİ DÖNEMİNDE ÇALIŞMA: EKONOMİK KAYGILAR, DİJİTALLEŞME VE VERİMLİLİK	
Veysel BOZKURT.....	115

İŞGÜCÜ PİYASASI Ziya ERDEM	137

COVID-19 SALGINI SONRASI ÇALIŞMA HAYATI: GÜNCEL SORUNLAR, ÖNGÖRÜLER VE ÖNERİLER Umut OMAV	153

Politik Etkileri

COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE KADIN VE HANE İÇİ EMEĞİ Başak Işıl ALPAR	171

COVID-19'UN ULUSLARARASI SİSTEM VE TÜRKİYE SİYASETİNE YANSIMALARI Süleyman GÜDER	185

PANDEMİDE KÜRESEL KENTTE YAŞAMAK: İSTANBUL'UN COVID-19 DENEYİMİ Özgür SAYIN, Veysel BOZKURT	203

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA SALGIN VE SALGIN SONRASI DÜNYADA KÜRESELLEŞME Yunus KAYA.....	217

Diğer Etkileri

COVID-19 PANDEMİSİ VE YÜKSEK ÖĞRENİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: ENDÜSTRİ 4.0 VE TOPLUM 5.0 PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME Metin TOPRAK, Yüksel BAYRAKTAR, Ayfer ÖZYILMAZ.....	233

COVID-19 İZOLASYON SÜRECİNDE BİREYLERİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİK VE DAVRANIŞ İLİŞKİLERİ Haluk ZÜLFİKAR, Seçkin ÖZMEN.....	251

COVID-19'UN PAY PİYASASI VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ Halim KAZAN	263

ÖNSÖZ

Uzun yıllardır uygulanan liberal-kapitalist yönetim modeli, bireyselleşmeyi ve piyasayı egemen kıлып, özel sektörü büyüterek, devleti ve hizmetlerini sınırlandırarak varlığını bugüne kadar sürdürdü. Ancak COVID-19 krizi ile birlikte bu ekonomik sistemin nasıl bir sonuç doğurduğuna hep birlikte şahit olduk. Dünyanın en büyük ekonomilerine sahip ülkelerin salgınla mücadelede ihtiyaç duyulan en temel koruma malzemelerini sağlamakta aciz duruma düşmesi, hastaları seçerek tedaviye almaları ve diğerlerini ölüme terk etmeleri, ölen insanların taşıyacak tabutları ve gömecek yerlerinin olmaması mevcut sistemlerin ne kadar insani olduğu sorununun somut bir şekilde ortaya çıkardı.

Uluslararası rekabette en başarılı ülkeler, üstünlük sağlayan sektörlerle ve üretime odaklanarak ekonomik gelişme stratejilerini bugüne kadar sürdürdüler. Ancak uzun tedarik zincirlerine ve küreselleşmeye dayalı bu yapı çökerken, katı sınırlar ve ulusal üretimlerle bu boşluğu doldurma arayışı ön plana çıktı. Ekonomiyle birlikte fonksiyonları zayıflayan, hizmet alan ve kapasitesi kısıtlanan devlet aygıtı ve yapısı, yaşanan salgınla birlikte büyük bir krizle karşı karşıya kaldı.

COVID-19 salgınıyla birlikte ekonomik gelişmelere rağmen, sağlık hizmetlerinin ve tarımsal üretimin acil hallerde yarattığı etkilerinin insanlığı tehdit edecek boyutlara nasıl ulaştığını yaşayarak tecrübe ettik. Salgın ile birlikte tarımsal üretim başta olmak üzere temel ihtiyaçları karşılayacak üretimi yapabilmeyi önemini bir kez daha anladık. Maske, solunum cihazı, ilaç ve aşı gibi halk sağlığı alanlarında üretim ve hizmetleri sunmanın ne kadar önemli olduğunun bilincine vardık. Üretimlerin stratejik öneminin dönemsel ve ihtiyaçlara göre değiştiği gerçeğini bir kez daha yaşadık ve paramız olsa da bazı ürünleri ve hizmetleri satın alamayacağımızı gördük.

Salgın, küresel düzeyde neredeyse hepimizi ruhsal, fiziksel ve sosyal açıdan eşitleyerek; sağlık, eğitim, gelir eşitsizliği, yoksulluk, işsizlik, göç, iklim krizi, temel insan ihtiyaçlarına erişim dahil her alanda yeni farkındalıklar oluşturdu. Salgın, bir yönüyle bencilliği besledi, dayanışmayı azalttı, yalnızlığa, biyolojik olduğu kadar psikolojik sorunlara ve bilgi kirliliğine yol açtı, ölüm korkusunu bireysel olmaktan çıkarıp, toplumsallaştırdı. Diğer yönüyle de dayanışma ihtiyacını artırdı ve ortak kader duygusunu güçlendirdi. Bu nedenle sosyal uyumu esas alan bir anlayışa olan ihtiyacımız daha fazla önem kazandı. Bundan dolayı toplumsal savrulmayı önleyecek ve panik yaşanmasına fırsat vermeyecek yapılanmaya ihtiyacımız arttı.

1980 sonrasında neoliberal rüzgârların etkisiyle yapılan özelleştirmelerle Türkiye’de de devlet nispeten küçültüldü, ekonomik ve sosyal sorunların yaşandığı bir dönemde küresel salgınla karşılaşıldı. Ancak genel sağlık sigortası, hastane sayısı, yatak kapasitesi gibi alanlarda sahip olduğumuz potansiyel ve kriz yönetme becerimiz sayesinde süreci nispeten daha iyi şartlarda geçirmekteyiz. Fakat bu gerçeğe rağmen ülkemizin de yeni şartlara adapte olmasını sağlayacak, krizi en az zararlarla atlatacak ve 21. yüzyılın ihtiyaçlarını karşılayacak yeniden yapılanmaya ihtiyacı artmaktadır.

Ekonomik ve sosyal alanda yaşananlar yeni bir paradigma değişikliğine ihtiyaç olduğunu gösteriyor. Çünkü doyumsuzluğu ve obeziteyi besleyen sınırsız ihtiyaçlar algısı yerine, ihtiyaçların sınırlı olduğu ve isteklerin sınırlandırılabilceğini esas alan, bilgi hariç kaynakların sınırlı olduğu ilkesine dayalı yeni bir ekonomik düzeni inşa edecek bir paradigma değişikliğine yönelik beklenti artıyor. Kriz sürecini en az zararlarla atlatabilmek için hep birlikte dayanışma içinde mücadele ederek, küresel düzeyde yükselen işkollarını ve meslekleri esas alarak, endüstrileri ve iş piyasalarını yeniden yapılandırmak gerekiyor.

Bu kitabın editörlüğünü üstelenen, yazar olarak katkıda bulunan ve hazırlanmasında görev alan fakültemizin çok kıymetli hocalarına bu vesileyle bir kez daha çok teşekkür ediyorum. 84 yıllık birikimimize uygun bir şekilde dünyada ve ülkemizde yaşanan ve yaşanacak sorunlara öğretim üyelerimiz kayıtsız kalmamış, var olan zor şartlara rağmen alternatifler üreterek, yol gösterici öngörülerde bulunmuşlardır. Hiç kuşkusuz bu kitap ön çalışma niteliğindedir, verilere ulaşıldıkça detaylandırılacaktır.

Ufuk açıcı ve faydalı olması dileğiyle saygılar sunuyorum...

Prof. Dr., Sayım Yorğün

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Dekanı

GİRİŞ

“COVID-19 PANDEMİSİNİN EKONOMİK, SOSYAL, POLİTİK VE TEKNOLOJİK ETKİLERİ”

Dilek Demirbaş¹ ve Veysel Bozkurt²

COVID-19 küresel salgını insanlığı hazırlıksız yakaladı. Bilim ve teknolojinin göz kamaştırarak boyutlarda geliştiği bir dönemde, salgın ekonomik ve toplumsal hayatı hiç beklenmedik bir biçimde sarsmış, toplum sağlığını hem ruhsal hem de fiziksel bağlamda derinden etkilemiştir. Dünyada milyarlarca insan evlerine kapanmış ve ekonomik faaliyetler bazı sektörlerde tümüyle durma noktasına gelmiştir. Art arda yaşanan arz ve talep şokları üretimden tüketime, taşımadan tedarik zincirlerine, ticaretten finansa kadar tüm alanlarda dalgalanma ve daralmalara neden olmuştur. Oluşturulan senaryolar aşının bulunmasına göre belirlenirken dünya ülkeleri uzun zamandır ilk kez ne yapacağını bilemez hale gelmiştir.

Bu çalışanın araştırma sorusu: Dünya, COVID-19 salgınının ekonomik, sosyal, siyasi ve teknolojik alanlardaki etkilerinin neler olacağını incelemektir. Dünya ne tür değişimlere maruz kalacak? Küresel ölçekte ve Türkiye’de olumlu ve olumsuz hangi dönüşümler söz konusu olacaktır? Kitap, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi dekanlığının öncülüğünde, yine İktisat Fakültesi öğretim üyeleri tarafından hazırlanmıştır.

Kitabın ilk makalesinde Ömer Karaoğlu “Salgınlara İktisat Tarihi”ni inceliyor. Geçmişte iki bin yılı aşan dönemde insanlık, Antonine vebası, Cyprian vebası, Justinyen vebası, Kara Ölüm, Veba, Colomb salgını, Rusya kolera salgını, Kolera salgını, İspanyol gribi, Asya gribi ve H1N1 gibi çok sayıda salgın yaşamış ve toplamda yüz milyonlarca insan bu salgınlarda hayatını kaybetmiştir. Karaoğlu’na göre geçmişte salgınlar neticesinde ortaya çıkan nüfus kaybı işgücü ücretlerinin artışına yol açmış, uluslararası ticarete ile ekonomik faaliyetlerde gerilemeye ve politik yapılarda değişmelere sebep olmuştur.

Çiğdem Börke Tunalı, “COVID-19 Pandemisinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi” başlıklı makalede, COVID-19 pandemisinin Dünya’da ve Türkiye’de ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Tunalı’ya göre, pandeminin kontrol altına alınması sürecinin uzun sürmesi durumunda ise, ekonomik büyüme ve istihdam üzerindeki tahribat daha yüksek düzeylerde olacaktır. Bu doğrultuda, otoriteler tarafından pandeminin kontrol altına alınmasına yönelik önlemlere sıkı bir biçimde uyulması gerekmektedir. Söz konusu süreçte ayrıca, pandemiden en çok etkilenen sektörler başta olmak üzere tüm sektörlerle yönelik çeşitli teşvik ve desteklerin verilmesi de, pandemi sonrası ekonomik toparlanma sürecini hızlandıracaktır.

“COVID-19 Küresel Salgını ve Maliye Politikalarının Etkinliği” başlıklı makalede Murat Ustaoglu, bazı iktisatçıların küresel ekonominin tarihin en büyük krizlerinden birine doğru hızla sürüklendiğini iddiasını dile getirmektedir. Ustaoglu’na göre, Türkiye’nin potansiyel bir krizle mücadelesinde kısıtlı imkânlarını maliye politikalarına odaklaması daha faydalı olacaktır. Hem hane halkına hem de reel sektöre krizden çıkışı kolaylaştırıcı politikalarla destek olunmalıdır. Bunun için kamu harcamalarına ağırlık verilmesi Türkiye ekonomisi için daha efektif sonuçlar verecektir. Mali çarpanın 1960’lı yıllardan günümüze kadar olan seyri bu kanaati pekiştirmektedir. Kaynakların vergi indirimlerinden ziyade kamu harcamalarına yönlendirilmesi hem krizden çıkışı hızlandırmakta hem de sonraki dönemde milli geliri daha olumlu yönde etkilemektedir

1 Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul, Türkiye

2 Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul, Türkiye

“Blockchain ve COVID-19 Küresel Salgın İlişkisi” makale Dilek Demirbaş ve Ahmet İncekara tarafından yazılmıştır. Yazarlar, salgının küresel ekonomiye olan olumsuz etkisi tahminlerimizin çok ötesinde olduğunu ve Asya Kalkınma Bankasının yaptığı bir çalışmada salgın bittiğinde bu salgının dünya ekonomisine maliyeti 4.1 trilyon dolar civarında olacağını ifade etmektedirler. Makalede salgınla mücadelede Blockchain teknolojisinin imkânları vurgulanmaktadır. Bir diğer ifadeyle Blockchain teknolojisi, sağlık, finans, tedarik zinciri, telif hakları, politik seçimler, sigortacılık, hukuk, bağış, dış ticaret gibi pek çok alanda kullanılıp daha şeffaf, daha sağlıklı, daha etkin, daha doğru, daha hızlı ve daha insanca bir dünyanın oluşturulmasına yardımcı olabilir.

“Pandeminin Küresel Tedarik Zincirlerinin İşleyişine Etkisi Ve Muhtemel Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme” makalesinde de Ferda Karagöz, COVID-19 pandemisinin dünya ekonomisine etkilerini, küresel üretim ve tedarik zincirleri açısından değerlendirmektedir. Küresel tedarik zincirinin üretim, taşımacılık, gümrükleme, tedarik yönetimi gibi süreçlerinde ortaya çıkan aksaklıklar ortaya konulmakta ve bu aksaklıkların üstesinden gelebilmek için alınması muhtemel tedbirlerin tedarik zincirinin işleyişini ne şekilde değiştireceği tartışılmaktadır. Bu çalışmada, COVID-19 pandemisinin küresel üretim ve tedarik zincirlerinin işleyişinde ortaya çıkardığı aksaklıklar, alınması muhtemel tedbirler ve bu tedbirlerin tedarik zincirinin yapısı ve işleyişine etkisi ele alınmıştır. Karagöz'e göre, pandeminin küresel üretim ve ticarete etkisi ile ilgili değerlendirmeler, henüz tahmin aşamasında olsa da, dünya ekonomisinin 2020'de en az %1,5 küçülmesi beklenmektedir. Bunun yanında tedarik zinciri de pandemiden ciddi ölçüde etkilenmektedir.

“COVID-19 Pandemisinin Turizm Endüstrisi Üzerindeki Etkileri” başlıklı makalede Gürel Çetin ve Sevinç Göktepe, alınan tedbirler ve öngörülere yer verilerek salgının turizm endüstrisi üzerindeki etkisi açısından bir değerlendirme yapmışlardır. Yazarlara göre, Corona sonrasında hızlı bir şekilde işlenmek üzere şimdiden hazırlanması, özellikle iç turizmin özendirilmesi için sosyal turizm faaliyetleri, atıl kalan insan kaynaklarının gelişimi için destekler verilmesi, iptaller yerine rezervasyon ötelemeleri, ayrımcı politikaların önüne geçilmesi, kriz ve risk yönetimi sistemlerinin oluşturulması ve sürekli canlı tutulması, işletmelerin sermaye yapılarını sağlamlaştırması, bu tür krizlerin orta vadeli etkilerine daha dayanıklı hale getirilmeleri de bu süreçte ulaşılmaları gereken hedefler arasında sayılmalıdır.

“COVID-19 Salgını'nın Sosyal Politikalara Etkileri” adlı makalede Sayın Yorğun, COVID-19 krizinin, sağlık tabanlı, ekonomik, sosyal ve siyasi etkileri olan bir kriz olduğunu vurguluyor. Dünyada yaşanan yoksulluğa ilave olarak, COVID-19 nedeniyle iktisadi faaliyetlerdeki daralmadan kaynaklanan gelirler üzerindeki baskı, yoksulluk sınırına yakın ya da altındaki çalışanları ciddi ölçüde olumsuz etkileyecektir. Yorğun'a göre salgınla birlikte emek talebinin azalması, işsizlik oranının ve ücretsiz izin uygulamalarının artması, zamsız veya düşük zamlı süreci geçirme uygulamaları nedeniyle çalışan yoksullar sorununda artış olacaktır. Çünkü ekonomik krizin küresel işsizlik ve eksik istihdam üzerindeki etkisinin çok yüksek olması beklenmektedir. Devletin düzenleyici ve dengeleyici rolünün güçlendirildiği, demokratik kurum ve kuralların egemen olduğu yapılar sorunların çözümünü kolaylaştırır ve sürdürülebilir kılar. Belirsizliklerin önümüzdeki dönemde artacağı, güven ve istikrarın bozulacağı beklentisi hem ekonomiyi hem de toplumsal yapıyı tehdit ettiği görülmektedir. Bu etkileri en aza indirmenin yolu riskleri iyi tespit edip, hızlı tedbir almaktan geçmektedir.

“Pandemi Döneminde Çalışma: Ekonomik Kaygılar, Dijitalleşme ve Verimlilik” makalesinde Veysel Bozkurt, pandemi sürecinde toplumun ekonomik kaygılarını, dijitalleşen yeni çalışma düzenini ve bunun online çalışan bireylerin verimlilik algıları üzerindeki etkilerini 5300 kişilik bir anket çalışmasına

dayanarak incelemektedir. Toplumun önemli bir bölümü gelecekte temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda kaygılanmaya ve işlerini kaybetme korkusu yaşamaya başladılar. Özellikle gençler, eğitim ve gelir düzeyi düşük olanlar arasında geçimini temin konusunda endişe duyanların oranı diğerlerinden daha yüksektir. Anketi cevaplayanların üçte ikisine yakını mali birikimlerinin hiç olmadığını ya da en fazla birkaç ay idare edebileceğini ifade etmiştir. Pandemi toplumda kaygı ve stres düzeyini yükseltmiştir. Kalabalık bir kitle, sadece paraya değil aynı zamanda psikolojik bir desteğe ihtiyaç duymaktadır.

“İşgücü Piyasası” nı konu alan makale de Ziya Erdem, enfekte olanların önemli bir kısmının çalışma çağında olduğunu hatırlattıktan sonra, bu salgının yakın bir gelecekte iktisadi faaliyetlerin sürdürülebilmesinde etkili olabileceğini vurguluyor. Erdem’e göre mallara ve hizmetlere olan talebin azalması, tedarik zincirinin kesilmesi, karantina ve seyahat sınırlamaları ve çalışma programlarında yeni düzenlemeler çalışma saatlerinde esaslı düşümlere yol açmıştır.

“COVID-19 Pandemi Sürecinde Kadın Ve Hane İçi Emeği” başlıklı makalede Başak Işıl Alpar, pandemi sürecinde kadınların hane içindeki ücretsiz emeğini ele almıştır. Çalışan kadınlar için ikinci vardiya olarak değerlendirilen hane içindeki ücretsiz emek sürecinin pandemi ile birlikte, evden çalışmaya başlayan kadınlar için tek ve bütüncül bir vardiya dönüşümünü iddia etmektedir. Alpar’a göre, emek piyasasında çalışmayan kadınlar için hâlihazırda var olan hane içi işlere yenilerinin eklendiği, işlerin çeşitlendiği ve kadınların üstlendiği roller arasındaki geçiş sürecinin kısaldığı; kadınların hane içi işleri başkalarına ücreti karşılığında devretmelerinin zorlaştığı, dolayısıyla kadınların rezervasyon ücretlerinin hatırı sayılır bir biçimde arttığı gözlenmektedir.

“COVID-19 Salgını Sonrası Çalışma Hayatı” başlıklı makalede Umut Omay, Pandeminin çalışma hayatında büyük ve kapsamlı bir dönüşüm sürecini başlatabileceğini ifade etmektedir. Bunun yanında bir süredir etkisini gösteren geçici iş ilişkilerinin ve güvencesizliğin ön plana çıkmaya başladığı önemli bir dönüşüm sürecinin yaşanmakta olduğunu vurgulamaktadır. Omay’a göre salgın sonrası döneme ilişkin öngörülerin, salgın öncesi dönemde başlayan dönüşüm çerçevesinde ele alınması bir gereklilik haline gelmektedir.

“COVID-19’un Uluslararası Sistem ve Türkiye Siyasetine Yansımaları” başlıklı makalede Süleyman Güder, salgının bireysel açıdan yoğun sorgulamalara yol açtığı gibi devlet yönetimi ve dünya siyaseti açısından da birçok uygulamanın ve politikanın gözden geçirilmesine fırsat sağladığını ifade etmektedir. Küresel yönetim ve küresel iş birliği yönünden salgın sonrası süreçte uluslararası ve bölgesel örgütlerin varlık ve işlevleri daha fazla sorgulanmaya başlanmıştır. Zaten salgın sonrasında tüm devletlerin ortak akılla varacağı yer de muhtemelen DSÖ gibi örgütlerin daha işlevsel hale getirilmesi olacaktır. Güder’e göre, ulus devletlerin uzunca bir süredir beklediği bu iş yapma biçiminin salgın sonrasında da devam etmesi muhtemel gözükmektedir. Devlet yönetimlerinde bilhassa karar alma süreçlerinde otoriter eğilimlerin artacağı bir dönemin içerisine girilmektedir. Esasında bu süreç beraberinde kaçınılmaz olarak otoriterleşmeyi getirmesi gerekmez fakat bu yöndeki eğilimler daha önce ifade edildiği gibi devletlerdeki bu eğilimler salgın öncesinde de başlamıştı. Devletler bu süreci yönetmede başarılı da olsa başarısız da olsa gidişatın kamu otoritesinin gücünün artacağı beklenmektedir.

“Pandemide Küresel Kentte Yaşamın Artı ve Eksileri: İstanbul’un COVID-19 Deneyimi” başlıklı makalede Özgür Sayın ve Veysel Bozkurt, salgın sürecinde küresel bir kentte yaşamın artılarını ve eksilerini incelemiştir. Geniş kapsamlı bir veri setine dayanan çalışma dünyanın önemli küresel kentlerinden

biri olan İstanbul'da yaşayan insanların koronavirüs sürecinde yaşadıkları ekonomik, sosyal ve psikolojik deneyimleri ve bu deneyimlerin ülkenin geri kalanından hangi açılardan farklılaştığını incelemektedir. Araştırmanın sonuçları, İstanbul'un koronavirüsün sosyal ve ekonomik etkilerini Türkiye'nin diğer şehirlerine göre daha derinden yaşadığını göstermiştir. Bununla beraber, bulgular daha düşük gelir ve/veya eğitim seviyesine sahip kent sakinlerinin bu sürecin olumsuz etkilerini daha fazla hissettiği sonucunu vermektedir.

“Küreselleşen Dünyada Salgın ve Salgın Sonrası Dünyada Küreselleşme” başlıklı makalede Yunus Kaya küreselleşmenin kavram ve tarihsel bir süreç olarak serüvenini ele aldıktan sonra, salgın sürecinde küreselleşmenin rolünü irdelemekte ve salgının küreselleşmeye muhtemel etkilerini tartışmaktadır. Küreselleşme sürecinin beraberinde küresel bir risk rejimini de ortaya çıkardığını iddia eden Kaya'ya göre, COVID-19 salgını dünyada sınırlar arası mal, sermaye ve insan akışlarının en yoğun olduğu bölgelere çok daha hızlı yayılmaktadır. Dışarıya bağımlılık ve dışarı ile bağlantılılık arttıkça salgının ülkeler üzerindeki etkisi de artmıştır. Bu durumun kısa vadede içe kapanma gibi refleksleri ortaya çıkartacağı ama orta ve uzun vadede çözüm arayışlarının yine küresel ölçekte olacağını vurgulamaktadır.

“COVID-19 Pandemisi ve Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm: Endüstri 4.0 Ve Toplum 5.0 Perspektifinden Bir Değerlendirme” başlıklı makale ise Metin Toprak, Yüksel Bayraktar ve Ayfer Özyılmaz tarafından kaleme alınmıştır. Makalede değişim karşısında kaygı duyan akademisyenlerin ve akademik yöneticilerin eğitim sistemini yeniden tasarlama ve yenilenmiş bir işletim ve yönetim modeli uygulama gerekliliği ile karşı karşıya olduklarını ve bunun geçici olmadığını kabul etmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Yazarlara göre, teorik ders, laboratuvar, uygulama ve proje bakımından ders müfredatlarının yeni baştan tasarlanması ve uygulamalı ders konseptinin bütün dersler bakımından yeniden kurgusu gerekiyor. Bu yeni kurgunun uygulama ve teknoloji yoğun olacağı vurgulanmaktadır.

“COVID-19 Üzerine Analitik Bir İnceleme” başlıklı Haluk Zülfikar, insanoğlunun dünya yolculuğunu birçok salgın ve benzeri kriz ile karşı karşıya geldiği bir uzun seyahat olarak tanımlamaktadır. Zülfikar'a göre, akademisyenlere düşen görev kanıta dayalı, analitik temele oturan çalışmalarla bu klinik süreci detaylıca anlamaları ve kriz esnası sonrası dünya için çözüm stratejilerinin oluşturulması ya da bu süreçte katkı sağlayabilmek olmalıdır. Bu ise akademisyenin öncelikli olarak sebep-sonuç odaklı çalışmaya ve gizli örüntülerin bulunup çıkarmaya odaklanmasını zorunlu kılmaktadır. Giderek karmaşık sisteme dönüşen olaylar, giderek artan analitik bakış gereğini doğurmaktadır.

“COVID-19'un Pay Piyasası ve İşletmeler Üzerindeki Etkisi” başlıklı Halim Kazan'ın makalesinde, ulusal ve küresel tehditlerin ülkeleri ve dolayısı ile ülkelerin ekonomilerini nasıl etkilediği ele alınmaktadır. Bu bağlamda ülkelerin pandemiye karşı almış oldukları tedbirler insanlar, aileler, işletmeler ve borsalar üzerinde kısa sürede nasıl etki ettiği örneklerle incelenmiştir.